

LIKOVNA UMETNOST

LJUBLJANSKE LIKOVNE PRIREDITVE

Kot glavni dogodek v našem likovnem življenju v mesecu marcu moramo zabeležiti razstavo grafik *Rika Debenjaka* v Mali galeriji, na kateri nam je umetnik predstavil skrbno pripravljen izbor sedemnajstih barvnih jedkanic, plod temeljitega in napornega dela v zadnjem letu. Neutrudni iskalec novih motivnih pobud, novih izrazil in posebno tudi novih tehničnih prijemov je od lanskoletne serije, ko se je inspiriral v glavnem v površini »kamnov«, stopil še precejšen korak dalje. Sedaj se je ustavil ob »sledeh na ometu« (to je bil tudi skupni naziv vseh razstavljenih del) in s tankim poslušom prenesel na svoje plošče in liste delčke tega tihega, mirnega, komaj opaznega sveta — črte, zareze, praske, sledi otroških risb in pisave. Ta po eni strani dokaj naturalistični aspekt je obogatila znana Debenjakova čustvenost, toplina in svojevrstna lirika, ki jo čutimo pritaženo v vseh njegovih delih, posebno pa se izraža še v barvnem sestavu grafičnih listov.

V sedANJI fazi se je Debenjak odmaknil doslej najdalje realnim pobudnikom, katerim pa vendarle še lahko sledimo v premišljenem prepletu črt, v odnosu barvnih ploskev, v strukturi in plastičnih poudarkih grafičnega odtisa. Kot doslej, je kompozicija ostala skrbno pretehtana, uravnovešena, vendar ne več toliko poudarjena; nad vsem, nad vsemi različnimi sestavinami, je prevladala težnja po izrazitem, čistem grafičnem izrazu, produktu skrbne obdelave kovinske plošče in izredno kultiviranega odtisa na papir. Dolgotrajni resni eksperimenti so danes omogočili Debenjaku suvereno obvladanje procesov tehnike jedkanice in različnih kombinacij, posebno pa je za končni rezultat pomemben »dvogovor« med kovinsko ploščo in papirjem, postopek, kateremu umetnik kontrolirano izvablja najrazličnejše finese, ki so obogatene z barvo rodile te plemenite, nasičene in z notranjo človeško toplino prežete liste.

In še misel ob rob minuli Debenjakovi razstavi, ki je bila po svoji kvaliteti in zaokroženosti brez dvoma izreden primer: ali ne gredo taki in podobni dogodki malo pretiho in premirno mimo nas, ali resna in dolgotrajna umetnikova prizadevanja in naporj res ne zaslužijo malo več kot samo nekaj zapisov in nekaj posameznih reprodukcij, objavljenih v časopisju?

Po daljšem času se je predstavil ljubljanskemu občinstvu tržaški rojak *August Černigoj* s samostojno razstavo v Jakopičevem paviljonu. V srednji dvorani je razstavil vrsto oljnih slik iz zadnjega časa, ki so pokazale ponoven, odločen premik v abstrakcijo. Koloristično živahna in kultivirana platna, sestavljena iz barvnih ploskev kot glavnih nosilcev kompozicije in izraza slike, izdajajo mediteranski temperament in priznani smisel za barvne vrednote. Vendar — Černigojeva olja so v posameznih primerih učinkovala sicer prijetno, sveže, kot celota pa nekoliko monotono, kot serija variacij, in izdajala prej veliko spretnost oblikovanja kot pa večji napor in poglobljenost. Boljše so bile izbrane lavirane risbe s tušem in grafike, v katerih smo srečali že priznane vrednote dolgoletnega Černigojevega dela na tem področju. Pretehtana kompozicija form, večkrat abstraktnih likov, ponekod s primesjo surrealizma, in čisti grafični izraz so glavna odlika Černigojeve grafike.

Ob teh domačih prireditvah smo se srečali tudi z dvema inozemskima razstavama. Moderna galerija je v prostorih Jakopičevega paviljona priredila razstavo *Sodobni avstrijski umetniki*, ki je bila izmenjalna prireditev za izredno uspelo razstavo sodobne jugoslovanske grafike v Galeriji im Griechenbeisl na Dunaju meseca januarja. Pretežno z grafikami, risbami, kombiniranimi tehnikami in pa z malo plastiko v bronu je bilo zastopanih deset avstrijskih umetnikov: M. Decleva, J. Fruhmanna, A. Lehmden, P. Meissner, Uta Prantl-Peyrer, H. Schwarz, H. Staudacher, M. Szeni, G. Waldorf in Karl Prantl. V razstavljenih delih smo lahko našli odmeve vseh polpreteklih ali danes živih umetnostnih evropskih tokov in videli, da so mladi avstrijski umetniki po veliki večini usmerjeni v abstrakcijo. Razstava, ki sicer ni bila sistematičen pregled današnje avstrijske umetnosti, ampak le eden od izsekov, je pokazala, da se avstrijska mlada generacija še ni umirila, še ni našla trdnih oporišč v živahnem vrvenju zadnjih desetih let in še ni uspela izdelati svoje lastne fizionomije.

Komisija za kulturne zveze z inozemstvom v Beogradu je posredovala Moderni galeriji razstavo *Danske umetnosti*. Precej obširna razstava je obsegala pregled umetnosti na danskih tleh od 10. stoletja do danes. Starejša, posebno srednjeveška umetnost in nje spomeniki so bili predstavljeni v fotografskih posnetkih, iz novejšega obdobja pa so bili prikazani originali slikarskih, kiparskih in grafičnih del. Razstava je bila v svoji celoti dokaj dobro organizirana in zaključena ter je lepo predstavila preplet raznih tokov v danski umetnosti, ki so rodili svojevrstno nacionalno inačico. Kot taka je bila dragoceno dopolnilo v našem poznavanju posameznih nacionalnih umetnostnih skupnosti v evropskem okviru v neposrednem srečevanju z njimi.

Melita Stele-Možina

GLOSE IN KOMENTARJI

LEKCIJA SKROMNOSTI

*»Ampak na splošno mislim, da bi se dala obilno dokazati trditev, da tuji avtor dobi v slovenskem prevodu svojevrstno lekcijo skromnosti.«
(A. R. v Dnevniku bralca, Nova obzorja 1961, št. 3—4.)*

Ko je lani H. G. priobčil v mariborski reviji slovenski izbor Rilkejevih *Devinskih elegij*, je A. R. kot bralec prišel do sklepa, da je treba dati lekcijo skromnosti Rilkeju in obenem z njim več ali manj vsem drugim poetom in pisateljem, ki jih pri nas prevajamo. Po njegovem slovenski jezik po nekakšni svoji imanentni lastnosti sleče s tuje leporečnosti ves nepotreben blišč in poda samo tisto, kar je bistveno v umetnosti posameznega ustvarjalca. Nad takšno imanentno lastnostjo našega jezika sem bil, po pravici rečeno, rahlo osupnjen. In ker le predobro vem, kako težko prevedljive so besedne umetnine in posebej poezija, povrh pa sem tudi še prepričan, da prav našemu prevajanju manjka precej do popolnosti, se mi sodba A. R. ni mogla zdeti sprejemljiva.